

найсучасніших напрямів науки і техніки: біотехнології, нанотехнології, комп'ютерних наук, літако- і ракетобудування, енергозбереження, виробництва сучасних видів озброєнь. Останнє важливо для того, щоб забезпечити високе місце України серед країн-експортерів зброї та зберегти існуючий науковий потенціал у сфері ВПК, який ще залишився після розвалу СРСР у нашій країні. Інакше – витіснення України з ринку сучасних видів озброєнь. З метою розвитку нетрадиційних та відновлювальних джерел енергії в Україні з 1 січня 2010 року звільнено від податків, підприємства, які виробляють енергію з відновлюваних джерел: води, повітря сонця деревини, соломи, біосировини тощо [5]. Подібний досвід було б доцільним поширити і на виробників органічних продуктів харчування (без використання хімічних добавок та ГМО-технологій).

Література

1. Податок на додану вартість та прогнозування його надходжень до бюджету: Монографія / М.Я. Азаров, Ф.О. Ярошенко, Т.І. Єфименко та ін. – К.: НДФІ, 2004. – 314 с.
2. Передвиборча програма кандидата на пост Президента України Литвина В.М. // Волинь – нова. – 2009. – 29 грудня – с. 6.
3. Передвиборча програма кандидата на пост Президента України Януковича В.Ф. // Волинь – нова. – 2009. – 22 грудня – с. 12.
4. Суспільні фінанси України: Навч. посіб./За ред. М. І. Карліна. – Луцьк: РВВ "Вежа" ВНУ ім. Л. Українки, 2008. – 260 с.
5. Передвиборча програма кандидата на пост Президента України Тимошенко Ю.В. // Волинь – нова. – 2009. – 29 грудня – с. 9.

УДК 336.142.3

Кириленко О.П. – д.е.н., професор,
завідувач кафедри фінансів
Тернопільського національного
економічного університету

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЗОРОСТІ БЮДЖЕТНОГО ПРОЦЕСУ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

Основним призначенням бюджету в умовах ринкової економіки є фінансове забезпечення найважливіших потреб громадян. Тому врахування пріоритетів та вподобань населення є обов'язковим і невід'ємним елементом бюджетного процесу як на загальнодержавному, так і на місцевому рівні. Як свідчить досвід демократичних країн, ступінь участі громадян у бюджетному процесі стає одним з найголовніших показників розвитку демократії. Окрім того, що залучення громадськості до складання і виконання бюджету дає змогу більш точно врахувати суспільні потреби, воно ще дозволяє забезпечити дієвий громадський контроль за використанням коштів місцевих бюджетів.

В сучасних умовах розвитку нашої держави, коли відбуваються об'єктивні процеси зміцнення місцевого самоврядування і послаблення впливу центральної влади

на органи місцевого самоврядування забезпечення бюджетної прозорості стає необхідним чинником зростання підконтрольності й підзвітності місцевої влади перед суспільством.

В зарубіжних і міжнародних стандартах організації державних фінансів принципам прозорості та гласності відведено чи не найважливіше місце. Так, в Лімській декларації керівних принципів контролю (1977 р.), прийнятій IX Конгресом Міжнародної організації вищих контрольних органів, відзначено, що діяльність органів як центральної, так і місцевої влади повинна бути прозорою та підзвітною, а доступ громадян до інформації про неї – максимально широким.

Питанням демократизації бюджетного процесу приділяє увагу і Міжнародний валютний фонд, фахівцями якого обґрунтовано основні вимоги щодо прозорості бюджетного процесу, це: чіткість розподілу функцій і обов'язків між учасниками бюджетних відносин; доступність податково-бюджетної інформації для громадськості; забезпечення високої якості даних; відкритість бюджетного процесу на кожній з його стадій. Висуваються вимоги до фінансової інформації, яка оприлюднюється, це: точність, достовірність, методологічна обґрунтованість, зручність для використання, достатня повнота та придатність для проведення фіскального аналізу.

В системі принципів ефективного та відповідального управління суспільними фінансами, розробленими міністерством фінансів Російської Федерації, перше місце відведено принципу фінансової (податково-бюджетної) прозорості, яка досягається наступними шляхами: загальнодоступністю інформації про стан суспільних фінансів; відкритістю діяльності органів влади у бюджетному процесі; наявністю вимог щодо бюджетного обліку та звітності; розглядом та затвердженням законодавчими органами бюджетних показників; формуванням та наданням звітності для здійснення міжнародних порівнянь.

В Україні створені основні інституційні та юридичні передумови забезпечення прозорості місцевих бюджетів. Так, формується ринковий механізм господарювання; відбувається становлення демократичного суспільства, відновлено один з центральних його інститутів – місцеве самоврядування; функціонують різні форми власності і зокрема комунальна; відбувається реформування системи державного управління в напрямку децентралізації владних повноважень та деконцентрації фінансових ресурсів. Всі ці трансформації обов'язково супроводжуються розвитком принципів прозорості і гласності у функціонуванні держаних і місцевих фінансів.

Конституцією України (стаття 40) та Законом України «Про інформацію» (стаття 32) визначено основні права громадян щодо звернень їх до органів державної влади, органів місцевого самоврядування, доступу до інформації, яка стосується діяльності цих органів. Отже громадяни мають право знати – як формуються державний і місцеві бюджети, на які потреби витрачаються зібрані кошти, наскільки раціонально і ефективно використовуються суспільні фінансові ресурси.

Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» (стаття 13) регламентує процедуру громадських слухань, під час яких члени територіальної громади можуть зустрічатися з депутатами відповідної ради та посадовими особами місцевого

самоврядування, заслуховувати їх, порушувати питання та вносити пропозиції щодо проблем місцевого значення, що належать до відання місцевого самоврядування. Законом визначено, що громадські слухання проводяться не рідше одного разу на рік, а пропозиції, які вносяться за результатами громадських слухань, підлягають обов'язковому розгляду органами місцевого самоврядування. Слід зазначити, що певний позитивний досвід громадських слухань саме з бюджетних питань нагромаджений в багатьох населених пунктах України.

Статтею 75 вище вказаного закону встановлено, що органи та посадові особи місцевого самоврядування є підзвітними, підконтрольними і відповідальними перед територіальними громадами. Вони повинні періодично, але не менш як два рази на рік, інформувати населення про виконання програм соціально-економічного та культурного розвитку, місцевого бюджету, з інших питань місцевого значення, звітуватись перед територіальними громадами про свою діяльність.

В Бюджетному кодексі України (стаття 28) записано, що інформація про бюджет повинна бути оприлюднена; органи влади та місцевого самоврядування забезпечують публікацію інформації про місцеві бюджети, в т.ч. рішень про місцеві бюджети та періодичних звітів про їх виконання.

Ми вважаємо, що реалізація на практиці існуючих законодавчих норм є важливою передумовою подальшого вдосконалення бюджетного процесу, в тому числі забезпечення прозорості місцевих бюджетів.